

Село моє,
для мене ти – єдине

Історія сіл Суходільське
та Новосавицьке

Село Суходільське розташоване на півдні Кіровоградської області в чотирьох кілометрах вправо від траси Кропивницький - Долинська - Миколаїв на відстані 62 км від міста Кропивницький та 18 км від міста Долинська, на висоті 165 м над рівнем моря. Має координати 48° 14' пн. ш.

та 32° 42' сх. д.

Входить в підпорядкування Долинського району.

Село має великі героїчні традиції, а тому жителі села на знак великої вдячності воїнам-визволителям і на честь 25-річчя Великій Вітчизняній війні побудували обеліск при в'їзді в володіння Суходільської сільської ради. Село має давню і цікаву історію, родючі землі, багату рослинність. Береги маленької річечки з давніх -

давен приваблювали землеробів, скотарів.

Територія села, як і вся Кіровоградщина входила до складу Київської Русі. Довгий час це був ковиловий незайнятий степ, який перерізала своїм верхів'ям річка Березівка, що непомітним струмочком ховалася в очереті, верболозі, рогозі. Нашими степами кочували давні племена скіфів, сарматів, шукаючи собі зручної і короткої дороги з півночі на південь. Тут була околиця території царських скіфів, які тримали в покорі інші племена кочівників. Про це свідчать знахідки скіфського кургану - Малої Тернової Могили, що знаходиться на території Суходільської сільської ради.

Детальніша версія заснування села дійшла до нас з середини 19 століття. Вона передавалася з вуст в уста, від покоління до покоління.

Влітку 1845 року німецький купець Манила їхав від свого товариша з Братолюбівської волості. Проїжджаючи нашими краями милувався красою природи. Йому настільки сподобалася необжита територія, що прибувши з сім'єю до брата в Бобринець, вирішив забудувати село на берегах тихоплинної річки. І ось навесні 1846 року швидкими темпами розпочалось переселення людей з Братолюбівської волості та будівництво будинків. Спочатку це був хутір Почтаревка, який складався з трьох хат витягнутих в одну лінію на лівому березі Березівки. Кожна садиба була обгороджена плетеним тинем, хати вкриті соломною та очеретом. Пізніше його назвали Батезман, що в перекладі з німецької означає „забудова людиною”. Село тонуло в зелені верб, калини, кленів, струнких тополь.

Сім'я купця Манили складалася з восьми осіб, де було добре поставлене навчання і виховання трьох дітей. Ними займалася гувернантка мадам Катрін.

(Вигляд села в 1846 році)

Це була добра душею і освічена жінка. Вона вчила дітей грамоти, математики, музики, багато читала дітям книжок, яких привозив з Німеччини господар. Сільські діти товаришували з заможними дітьми і теж вчилися читати і писати, а більш старші користувалися книгами особистої бібліотеки Манили.

Край багатий на нерудні корисні копалини (граніт, піски, біла і жовта глина), а тому тут у 1885 році у південній частині села було збудовано примітивний цегельний завод. Зросла кількість хат, різних будівель, село забудовувалось на північ, вверх течії Березівки. У 1886 році налічувалось п'ять будинків, двадцять одна хата, двадцять три холодних будівлі, один промисловий завод. Використовуючи місцевий природний матеріал та корисні копалини жителі самі виготовляли знаряддя праці, посуд. У 1886 році на території села проживало 105 чоловік населення. З них чоловіків - 52, жінок - 53. Населення складалось: бувші поміщики, десятинщики, міщани, дворяни, інше населення. Діти шкільного віку відвідували Березівську церковно - приходську школу за 15 кілометрів, так як село на той час відносилось до Березівської волості. В кінці 1893 року на придбання посібників школі було виділено три карбованці.

Поступово село забудовувалось з півдня на північ. Після першої вулиці Почтаревки були вулиці Сінна, Лісна, Велика Братолюбівська (переселенці з сіл Братолюбівка, Варварівка). Потім вулиця Реп'яхівка. На західній частині села виросла вулиця Почкаївка, де основними переселенцями були приїжджі селяни з Молдови, Карпат. Північну частину вулиці Гончарівка заселяли селяни з Компаніївки, Новгородки і інших близьких районів. В державному статистичному документі про перший загальний перепис населення Російської імперії 1897 року (за редакцією Н.А.Тройницького, Петербург, 1905 рік) дослівно указано: «Батезман - поселок Александрійского уезда Херсонской губернии с населением: православных 1477 чел., в том числе мужчин - 760 чел., женщин 717 чел.». В послідуючі 20 - 30 років кількість жителів продовжувала зростати. За кількістю населення Батезман обігнав сусідні села волості. За станом механізації сільськогосподарських робіт, освіти, культури, навчання дітей він був одним з ведучих населених пунктів.

Кількість дітей зростала. Село перейшло до Новгородківської волості. На прохання жителів Батезману в 1897 році інспекцією по освіті було запропоновано відкрити училище і нову школу. В волостній управі дали згоду на відкриття в селі однокласного міністерського училища. Земство погодилось брати участь в будівництві та утриманні училища. В 1898 році в селі Батезман Новгородківської волості відкрито однокласне училище. З дозволу єпархіального начальства в училищі викладали Закон Божий місцевим священником. Школа розміщувалась в звичайній сільській хатині. Першими вчителями були Радолицький та Феофілов. Заробітна плата учителя однокласної школи на той час становила 100 карбованців. В 1902 році побудовано нове приміщення школи.

Вчителі підтримували тісний зв'язок з робітничими гуртками Єлисаветградського заводу «Ельворті». Вони розповсюджували серед селян листівки та прокламації, профспілкову газету «Труд». Опалювачем та грубником у школі працював односельчанин, селянин - бідняк Мина Тихонович Кохаль. Він став одnodумцем вчителів і роз'яснював сільчанам зміст газет, листівок і весь час говорив, що прийде час і ми згуртуємось, і підемо проти царя та поміщиків.

Хвилі страйків докотилися і до села. Люди збиралися купками і обговорювали події. Була організована група революційно настроєних товаришів. Вони піднімали людей на боротьбу за краще життя. Пізніше членів групи, а серед них і Мину Кохалья було ув'язнено і відправлено до в'язниці.

Проїшли роки. Настали незабутні дні 1917 року. В Батезман докотилася звістка про Петроградські події. В селі відбувся мітинг на якому сільчани обрали громаду села. В грізні роки громадянської війни багато батезманців вийшли на бій за землю, за волю, за кращу долю.

На початку 1918 року в селі встановлюється радянська влада, село входить до складу Маржанівської сільської ради і першим головою став Панасенко Андрій Григорович.

У 1923 році, після утворення Долинського району, затверджується Батезманська сільська рада Криворізької округи. В її склад входило село Суходільське. Населення становило 2186 жителів. Головою сільської ради громада обрала Потужного Івана Миколайовича.

В 1924 році в село повернулись демобілізовані в запас Дудинський та Глушко.

Вони організували партійний осередок, комнезам, а згодом і комсомольську організацію. Першим комсомольським ватажком був Пантелій Пугач. Серед комсомольців виділялись активністю Михайло Фурман, Григорій і Василь Комарови, Петро Василега, Михайло Бережний, Григорій Потужний. Центром виховної роботи стали школа та хата - читальня. З великою охотою потяглася сільська молодь до нового життя, до знань. У 1925 році на загальній сходці села було утворено сільвиконком та обрано його перший склад. Першим головою сільвиконкому був Антон Михайлович Дудинський. Секретарем - Потужний Іван Миколайович, директором школи в той час був Власенко Василь Абрамович.

На початку 1929 року в селі організовуються колгоспи: «Імені Ворошилова» - голова Щербина Петро Сергійович (мав 500 га землі), «Третій Вирішальний» - голова Новиков Терентій Михайлович (500 га землі), «Ударник» - голова Кузнєцов Зіновій Романович (900 га землі), «Добра Воля», який зразу ж приєднався до «Ударника». Того ж року в село придбали трактор Фордзон, на якому працював Михайло Бережний. У всіх колгоспах разом налічувалось до 25 коней, 40 корів, 200 свиней, 120 штук овець. Урожайність з полів становила 12 - 13 ц з одного гектара, інколи 29 ц.

У 1930 році головою сільської ради був Момонт Гнат Іванович, а секретарем – Чорноморець Кирило Федорович. З грудня 1931 року по січень 1933 року голова - Штанденко Григорій Калинович.

Голод і розруха 1933 року докотилась і до жителів села. Частина дітей перестала відвідувати школу. Проте вчителі проводили безкоштовні надомні уроки. Директор школи Павленко Кирило Федорович домігся виділення продуктів харчування артілями найослабленишим і найбіднішим сім'ям. За це керівників артілей було заарештовано і вивезено в невідомому напрямку.

Багатовікова історія українського народу - це літопис життя і смерті народу - великомученика, на долю якого досить лиха.

Жахливим злочином проти власного народу став штучний голод 1932-1933 років. Його слід занести до книги трагічних дат в історії людства.

Голод 1933 це історична минувшина. Він живе у пам'яті очевидців, жагучим болем відгукується у їхніх скронях.

1932 рік порадував селян гарним врожаєм зернових культур. У кожному обійсті було вдосталь зерна, думали, що життя буде гарним і праця їх не буде даремною. Та радість була передчасною. В листопаді місяці цього ж року з'явилися поважні особи вантажівкою і почали масово заготовляти хліб для держави, забираючи його у селян. Дехто вступав в суперечку, не віддавав. Тоді їх почали вважати куркулями, били і виселяли за межі села в невідомому напрямку.

27 грудня 1932 року відбулось засідання президії Долинського райвиконкому на якому розглядалось питання критичного стану із хлібозаготівлями. Було заслухано звіти голів сільрад про хід хлібозаготівлі та організацію господарського зміцнення колгоспів, а також збільшено цифри заготівлі. І знову попід хатами поїхала вантажівка, вимітаючи з осель до останньої зернини. Люди залишились ні з чим. Почалася голодна зима і весна 1932-1933 років.

Але їм хотілося жити. В одиночку і сім'ями вони втікали з села. Більша частина чоловічого населення втекла із села Батезман. Залишились жінки з дітьми. Тяжко їм довелося. Деякі доходили до збожевоління: убивали своїх дітей і їли. Потай деякі чоловіки повертались вночі додому, приносили щось поїсти і швидко повертались у нічну пітьму щоб їх ніхто не бачив. Діти ходили полями, вишукували мишачі нори, в яких були зернятка мишію, жита, пшениці - розривали нори і несли додому. Хто працював в артілі, тим давали трішки хліба і крупів. Люди варили баланду: до кип'ячої води додавали мерзлу картоплю, буряк, січену траву і кілька крупин. Не всі вижили.

Той час зловісно закарбувався в пам'яті людей похилого віку. Тяжко згадувати пережите навіть зараз. І через стільки часу, дехто згадує під час обіду своїх рідних, які сині свої пальчики простягали до хліба і стискали його, неначе скарб, боячись згубити крихточку. Виснажені маленькі рученята, у передсмертній молитві звертались до Бога, просили хліба. Хай подібне не повториться.

... З болем в душі сприймають діти розповіді про ті часи. Під час читання і обговорення оповідання „Хліба" четвертокласники влітку зібрали 33 колоски і тримають, як вічну пам'ять про минуле про своїх однолітків.

7 серпня 1941 року на вулицях села з'явилися мотоцикли з мітками - хрестами, а в небі чорні коршуни. Молодь та більш старше населення було вивезено до Німеччини на примусові роботи. Підлітки та старики рили окопи. Працювали на нових господарів. Хто відмовлявся –

били нагайками. Все, що було у людей - відбирали. Назавжди запам'яталась сільчанам Маржанівська трагедія. В одній з перестрілок з партизанами було вбито коменданта села Маржанівка. Німці зігнали молодь цього і навколишніх сіл і погнали до північної околиці міста Долинська. Серед них був і шістнадцятирічний Володя Кохаль. В беззвучному риданні йшла матуся вслід за рідною кровинкою. На очах у неї німці здійснили розправу над ні в чому не винними людьми. Яким страшним було це видовище, коли на твоїх очах гинуть мирні жителі. Діждавшись в лісосмузі, коли фашистський кортеж відправився з місця трагедії, мати кинулася шукати свою дитину. Посивілий, з відстреленою ногою, лежав юнак серед своїх односельчан. Виходила, вилікувала мати сина. Двічі народженим вважає себе Володимир Лукич.

Серед жителів села є люди, яким довелося юні роки провести далеко від рідної домівки - в неволі, за колючим дротом, у тих, хто силою вивіз до Німеччини. Серед них Короткий Володимир Прокопович, Даниленко Іван Пилипович, Китун Олена Сидорівна, Мелецький Никифір Максимович, Піровський Михайло Володимирович, Коваленко Григорій Павлович, Момонт Іван Трохимович. Та не зрадили вони своєї Батьківщини, повернулись відроджувати, піднімати село з руїн.

За період другої світової війни в оселі сільчан надійшло 93 чорних повідомлення. 93 земляки склали свої голови, визволяючи планету від ненависного ворога. Дорогами війни пройшла юна випускниця 1941 року – медсестра Людмила Дмитрівна Даниленко.

За мужність і героїзм проявлені на фронтах війни земляк – кулеметник Олексієнко Олександр Минович удостоєний звання Героя Радянського Союзу і нагороджений золотою Зіркою та багатьма орденами й медалями.

Настала довго очікувана весна 1944 року. З великою радістю зустрічали люди воїнів – визволителів. Це сталося 12 березня 1944 року. 375 воїнів різних національностей склали голови на суходільській землі і сплять вічним сном у братській могилі, над якою шелестить листям струнка тополя, посаджена далекого 1956 року, охороняючи вічний сон і спокій загиблих, веде розмову рідних з їх синами, братами, батьками.

Відgrimіла на Долинщині війна. Село поступово піднімається з попелу. На той час залишилось 52 землянки, 2 коняки, 2 корови, 1 трактор, 2 молотилки. Влітку 1944 року в рідне село повертається поранений лейтенант Ужиловський Іван Михайлович, який і очолив колгосп « Ударник», Колгоспом «3-й Вирішальний» керував Носик Н.В., а « імені Ворошилова» - Катібенко М.С.

У 1955 році всі три колгоспи об'єднали в один, назвали «ХХ - й Партз'їзд». Головою колгоспу обрали Ужиловського Івана Михайловича – агронома за спеціальністю, який до війни закінчив Тираспільський сільськогосподарський технікум. Мав нагороди :орден Леніна, орден Червоного прапора, Великої Вітчизняної війни I і II ступенів, медалями „За відвагу”, „За визволення Варшави”, „За взяття „Берліна” .

(Ужиловський І.М. – справа та Носик Н.В.)

Почався новий етап боротьби за відбудову села, відродження господарства. Велику допомогу надавала сільська рада, яку очолював Глущенко Олександр Єгорович.

Ще більше закипіла робота в колгоспі. Було організовано жіночу ланку по вирощуванню кукурудзи. Під керівництвом ланкової Аврунової Клавдії Єфремівни жінки ростили, плекали кожен стеблинку королеви полів.

(Аврунова К.Є. в другому ряду третя зліва)

За сумлінну і натхненну працю членів ланки нагороджено орденами й медалями, а їх ланкова була учасницею Всесоюзної сільськогосподарської виставки в місті Москва.

Для становлення і зміцнення рідного села і колгоспу багато праці віддали Момонт І.С., Момонт І.Т., Куліненко М.І., Матвеева А.А., Куліненко Г.І., Момонт В.М., Човгуз В.І., Савельєва В.Н., Самородченко Т.Ф., Самородченко Г.Г., Мелецька П.А., Плохота Я.Ф., трактористка Будяк Євдокія Григорівна, причіпна Кудрякова Лідія Селіверстівна

Особливого розвитку та розквіту набуло село на початку 70 – х років, коли головою колгоспу працював Єрковський Олексій Кирилович. Йому були притаманні скромність, висока культура в стосунках з людьми. В основі його життєвої позиції лежали чесність і справедливість. А щоб їх дотримуватись потрібна і принциповість. Його життєвим кредом були порядність і справедливість.

Тоді в населеному пункті широко велось будівництво соціально— культурних об'єктів, доріг з твердим покриттям, виробничих споруд. Землероби одержували високі врожаї зернових і технічних культур. За його головування колгосп „ став на міцні” ноги швидко і впевнено , став мільйонером і вибором районний перехідний Червоний прапор та грошову премію. Було прокладено бруківку по селу і до траси Долинська - Кропивницький, збудовано нову високомеханізовану молочно – товарну ферму.

(На заготівлі кормів для громадської худоби)

В 1973 році за ініціативи голови колгоспу Фомуляєва О.П. будується молочно – товарний комплекс, де всі процеси автоматизовані, створюється розведення племінного молодняка під керівництвом Кличко М.М., Коровки А.М., Хотиненко В.О.; сортове вирощування пшениці (агроном Кузнецов

Держава високо оцінила працю тваринників і механізаторів:

*Гора Галина Савівна,
орден Трудового Червоного прапора*

*Пугач Ольга Василівна
орден Трудового Червоного прапора*

*Самородченко Анатолій Леонтійович,
орден Трудового Червоного прапора,
орден Трудової Слави III ступеню*

*Момонт Віра Микитівна,
орден Трудового Червоного прапора*

За сприяння голів сільських рад – Лютого А.П., Булавки М.М., Овсюк Р.М., Якименко Т.О. Маленко В.В. Тихої Л.Г. упорядковувався населений пункт, реставрувались пам'ятник загиблим воїнам, алея Слави, обеліски „Жертвам війни, що загинули при визволенні села Суходільське в роки Великої Вітчизняної війни” та „Жертвам Голодомору”. В 1988 році введено в дію нове приміщення Суходільської школи.

(Суходільська загальноосвітня школа I – II ступенів)

Школа обладнана сучасним стилем, є комп'ютерний клас, великий спортивний зал, майстерня, їдальня, красиві світлі класи, історичний музей. Педагогічний колектив налічує 10 вчителів. Всі мають вищу освіту, два вчителі вищу кваліфікаційну категорію, один звання „Старший вчитель”. Вся виховна робота направлена на виховання підростаючого покоління в душі любові до своєї країни, рідного краю. Різними формами роботи вчителі формують в дітей інтерес до навчання, народних ремесел, охорони довкілля, створення зелених куточків, проведення днів здоров'я, туристичних свят, екскурсій до інших міст. Випускники школи працюють у рідних стінах.

Соціальний комплекс складає крім освіти, культура, медицина. На території села працюють три торгові точки, пошта, фельдшерсько – акушерський пункт, бібліотека, сільський клуб. Останні дві одиниці проводять велику культурно – масову роботу серед населення. Це і вечори відпочинку, зустрічі з видатними

(Біля пам'ятника)

людьми, воїнами – визволителями та їх рідними.

(учасники Великої Вітчизняної війни села – 1985 рік)

Багато праці для становлення рідного колгоспу віддали Кудерчук Василь Трохимович, Логін Степан Іванович, Доманич Раїса Степанівна, Андріяшко Іван Васильович, Гнатюк Галина Григорівна, Федунів Олександра Луківна, Самородченко Софія Степанівна, Кудерчук Анастасія Степанівна. Москалик Галина Яківна, Покоєвець Ганна Федорівна, Янковська Галина Степанівна, Коротка Софія Артемівна, Гриценко Ніна Яківна, Самородченко Галина Герасимівна, Огоренко Марія Іванівна, Гора Галина Павлівна, Жиліна Валентина Данилівна, Русина Юлія Степанівна, Валова Ганна Михайлівна.

Видатними постатями села є :

- Мовчан В.П. – генеральний директор Криворізького гірничо – збагачувального комбінату, голова Кіровоградської обласної адміністрації, депутат Верховної ради України;
- Олексієнко О.М. - Герой Радянського Союзу, уродженець села Суходільське ;
- Кохаль В.М. – художник, заступник директора музею народної архітектури і побуту України ;
- Охвatenко Л.І. – артистка Кіровоградського театру імені Кропивницького, керівник студії при гімназії № 48 міста Києва;
- Глодяну Н.О. – заслужений майстер спорту з хокею на траві, секретар Суходільської сільської ради ;
- Сулима К.Ф. – директор Херсонського машинобудівного заводу.

Моє село

Моє рідне село Суходільське,
Воно з степом своїм неподільне.
Споконвіку сіє добірне зерно,
Доброту несе людям воно.

Ми і хлібом твоїм, і піснями щасливі,
Працею щирою в школі й на ниві.
Тож завзятими будьмо і в пісні, й освіті,
Подих нашого степу - найсолодший у світі.

Олена Посторонко, учениця Суходільської ЗШ

Серед рівнинного степу центру України, в межиріччі річок Інгулу та Березівки, на висоті 146 м над рівнем моря розкинулось село Новосавицьке Долинського району і входить до складу Суходільської сільської ради (має координати : 48 ° 14 ' 02 '' пн. ш. та 32 ° 35 '' сх. д.)

Цими степами кочували давні племена скіфів. Про це свідчать знахідки скіфського кургану - Малої Тернової Могили, що знаходиться неподалік села.

Під час його розкопок перед очима археологів з'явилася гостя з п'ятого століття до нашої ери – фігурка рибки, зроблена із золотої пластинки.

Це не просто золота річ у вигляді рибки, а унікальне творіння рук людських. 2,5 тисячі років тому скіфські майстри змогли створити такий шедевр. Фігурка риби зроблена із пластини щирого золота. З усього видно, що основою для неї служило дерево. Із зворотного боку пластини є маленькі дірочки для кріплення. Вага рибки – 150 грамів, довжина – 35 сантиметрів.

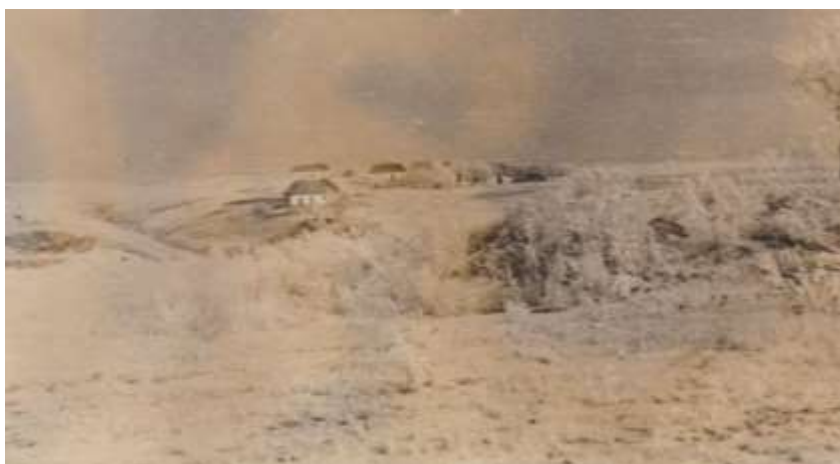
При більш детальному розкопуванні на місці першої знахідки було знайдено й інші речі. Вуздечки, псалії, які виконані в образі звірів та шори вилиті із бронзи, дві правиці людини - все те, що відноситься до металевої частини кінської зброї. Коли розкопали надмогильну кам'яну споруду, то перед очима відкрилися залишки дерев'яної гробниці. Тут знайдено частини бронзового казана, залізний цвях і золоту пластинку від ритуальної чаші, на якій майстерно вигравіровано картину – орел клює спину дельфіна. Також було знайдено кам'яного двійника знатного скіфа, більше десяти амфор грецького походження. З архівних даних відомо, що за шість кілометрів на південний схід від села Інгуло - Кам'янка проходив Чумацький шлях, який тягся повз високу могилу на мілководну переправу через річку Березівку.

В другій половині XVII століття цими степами проходили козаки Івана Сірка. Після зруйнування Січі в хуторах осідали козаки. В гирлі річки Кам'янки розташовувалась частина Інгульської паланки.

Старожили розповідають, що засноване село в 1837 році селянами переселенцями з півдня України. – села Савицького – одного з багато чисельних на той час військових поселень півдня України (територія

Григорій Гнидка та Трохим Друзенко, коли почули про те, що десь далеко, вглиб від півдня селять бажуючих із Тирасполя і, навіть, нарізають по чотири десятини землі на кожного сина, почухали лоби та й вирішили залишити своє село Савицьке і їхати в інші краї шукати собі і сім'ям кращого пристанища. Разом з ними зібрались в дорогу Яків Жовклий та Лакійчуки. Так зібравшись до купи, добирались гуртом день за днем на бажані чорноземи. Доля занесла їх під Інгул, на хутір Олександрівку. Обрали собі з іншого боку ледь помітної річечки місце, а задля пам'яті про те село звідки прибули, вирішили назвати Новосавицьким.

Друзенку землемір нарізав 16 десятин землі, а Гнидці 4 десятини. У 1914 році з війни повернувся інвалідом син Григорія Гнидки Іван. Довго не наважувався засилати старостів до Друзенків бо боявся засміють, що з бідної сім'ї та ще й ногу тягає. Згодом оженився таки на його дочці Євдокії. То ж ці чотири сім'ї і вважаються засновниками села.

(1837 рік.. Вигляд села на початку заснування)

З 1896 року входило до складу Інгульської Каменки Новгородківського району. Село славилось своїми звичаями і обрядами, які глибоко шанувалися у кожній родині. У 1914 році чоловіків було відправлено на війну і весь тягар ліг на плечі жінок і дітей. Учасником громадянської війни був Сальніков Іван Юхимович.

Як і на всій Єлисаветградщині, в селі відбувалася гостра класова боротьба сільської бідноти з куркульством, який у 1921 – 1922 роках набрав на території повіту великих розмірів і був значною перешкодою в боротьбі за зміцнення радянської влади. Родина Яковенків вороже ставилася до нових порядків. Вони вели відчайдушну підривну роботу на селі. Але незважаючи на це, трудове селянство поставило собі за мету стати повновладними господарями своєї землі.

В 1923 році село перейшло до складу Долинського району з утворенням Новосавицької сільської ради. Першим головою був Лисенко Антон Михайлович. В селі відкрилась початкова школа.

В січні 1929 року організується колгосп „Ленінський шлях”, головою колгоспу обрано Швеця Степана Григоровича.

Зазнало село і горя під час голодомору 1932 – 1933 років. Спогадами про ті часи ділиться Григорій Іванович Гнидка : „ Влітку в період голодомору жителям нашого села, в порівнянні з жителями інших сіл, трішки пощастило. Вони перебували під опікою кавалеристів з Кіровограда, яким для коней потрібно було сіно. За те, що селяни косили й складали в копиці сіно, військові розплачувалися з ними борошном, по 100 грамів на душу.

У 1933 році біда не проминула жодної хати, жодної людини. Мій менший брат Коля цілими днями перебував у дитячому садочку, бо батьки з раннього ранку до пізнього вечора працювали в полі, щоб заробити собі і дітям ту жменю. Повернувшись додому, мати швидко кип'ятила в горщику воду і розколочувала в ній борошно. Туди ж додавали дику траву – кадкиш, а старші діти, що мали більше сили збирали на дні Інгулу молюски.” Але не всі діти виживали після від такої страви. Не дай, Боже, щоб знову повернулись ті часи.

Перед другою світовою війною, в 1939 році, головував П.Г.Дяченко – майбутній керівник підпільно – диверсійної групи, що діяла на території району під час окупації. Великих боїв за село не було так як воно знаходилось на значно віддаленій території від великих міст і вузлових станцій. Проте багато односельців не повернулося до рідних домівок, полягли на полі бою, визволяючи рідну землю.

12 березня 1944 року село було звільнено. Щороку 9 – го Травня жителі села збираються біля пам'ятника всим селом, щоб віддати шану рідним та близьким. Тут же сплять вічним сном воїни з обслугою санітарного обозу, якого розстріляв ворожий літак неподалік села.

(9 Травня 1987 року)

(Учасники війни села. Зліва на право : Подолян Микола Самсонович, Гомонюк Микола Петрович, Петров Ілля Васильович, Шевчук Макар Митрофанович, Пащенко Микола Філімонович, Войтенко Михайло Антонович, Петров Андрій Ілліч, Сальніков Іван Юхимович, Музика Іван Корнійович – травень 1985 рік.)

Після звільнення території від німецько – фашистських загарбників у 1944 році відновлюється колгосп, а село з хутором Ново – Олександрівка входить до складу Новогригорівської сільської ради. Головою колгоспу громада обирає Станієвського Гната Семеновича. Великий приклад для дівчат показала перша трактористка колгоспу – секретар комсомольської організації Татарова Олександра Іванівна, яка не лише сама працювала, а й агітувала своїх подруг іти працювати на трактор.

(Секретар комсомольської організації Татарова Олександра Іванівна в центрі)

1957 - Журавель В.С., з 1964 – Убійко Б.Є.

На підставі рішення Кіровоградської обласної ради депутатів трудящих від 25 травня 1957 року село та хутір об'єднується в село Новосавицьке і утворюється Новосавицька сільська рада. 22 лютого 1974 року села Суходільське та Новосавицьке об'єднуються в Суходільську сільську раду, а колгоспи „Ленінський шлях” та „ХХ – й Партз'їзд” в один колгосп „Ленінський шлях” і очолює його Федірський Антон Антонович.

За високі досягнення в розвитку сільського господарства жителі села нагороджувались урядовими нагородами та відзнаками. Серед них механізатор Микола Пилипович Скопенко – нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, доярка Зінаїда Іванівна Коваленко та пташниця Марія Василівна Татарова – грамотами та цінними подарунками. Прославив край і Цирульник Василь Ларіонович – художник.

Все це сьогодні – жива історія нашого народу, яка живе у кожному з нас. І ми повинні безмежно вдячні тим, хто у найважчі часи оберігає нашу мову і культуру.